

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Platı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Enebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE—

Cilt: IV

Ankara, 1 Teşrinisani , 1928

Sayı: 101

Freudizm meraklılarına

Freudizmin hikmet ve ehemmiyetini anlamak için Ferud ruhiyatını doğuran amillere bakmalı ve buna karşı gösterilen çeşid çeşid hissî ve itiyadî aksûlamelleri de ruhiyat tarihinin tekâmülünden istidlâl etmelidir. Her ilim gibi ruhiyat da skolastik ve felsefî safhalardan geçerek tekâmül etmiştir. Tecrübe ruhiyatı Almanyada Fehner, İngilterede Bain, Fransada Binet ve Ribotlarla başlamak itibarile henüz dünkü bir çocuk demektir. Vakıa bunların şakirt ve muakkipleri, bilhassa Wundt, yüksek bilgisi, dev gibi çalışması, tecrübe usulleri bulmaktaki yaratıcı mevhibesile müspet ruhiyata hayli ilerlemiş bir istikamet vermediler değil; Fakat bunların çoğu ruhiyatı akademik bir ilim halinden çıkaramadılar. Hayat ise artık kendisine incek ve yarayacak bir ruhiyat istiyordu. Akademik ruhiyatın şimdilik kadar verdiği mütalar ise hassasiyet ve aksûlamel tecrübelerinden ilerisine geçemiyorlardı. Tecrübe ruhiyatından istifade bekleyen ruh hekimliği ile pedagoji ise bukadarlık bir hasıla ile ilerleyemezlerdi. Gerek psikofizik, gerek fizyolojik ruhiyat, fizyolojik hale yakın ve basit olduğu kadar cüz'î tezahürlere teveccüh ve bunları elden geldiği kadar tecrit ederek tetkik ediyorlardı. Halbuki hakikî ve ferdî ruh bu mücerret ve zerrevî mütalardan büsbütü nbaşka canlı bir terkiptir. Onün öyle bir oluş ve akışı vardır ki bunu bir makinanın basit mekanizmasına ve ya yıldızların aralarındaki sabit cazibe hareketlerine irca etmek çok kolay giden bir akılcılıktan başka bir şey değildir. Bu sebepten insan ruhunu öğrenmek isteyenlere bu tarzda yazılmış ruhiyat eserleri büyük bir şey öğretmiyorlardı. Mektep, hapsane,

timarhane, darül'aceze, meyhane, umumhane, kumarhane ve barları gezenler, balolara gidenler, borsayı görenler, cami ve kiliseleri dolaşanların gördükleri ruhî tezahürlerle manüellerin verdikleri mütalar arasındaki büyük uçurumu gördükten sonra akademik ruhiyatın kifayetsizliğini duymamak kabil olmuyordu. Bu hakikî ruh âlemlerini olanca muhabbet, nefret, ve ihtiraslarla yaşayan sanatkârların bize getirdikleri ruh hakikatlarının zenginliği yanında koca ruhiyat ciltlerinin fakirlikleri ikmal edilecek gibi değildi.

Halbuki ruh hekimliği, çocuk terbiyesi, tarih, çok daha derin ve nafiz bir ruhiyat istiyordu. İşte bu ihtiyacın ruhiyatı en müessir tercümanı olmak kabiliyetini Freud ün gösterdiği artık hiç inkâr götürmez. Çünkü bu ruhiyatçıdır ki ruhî bir gayrişuurun mevcudiyetinde kuvvetle ısrar ve bu âlemin şuur ile münasebetlerini aydınlatmağa bütün hayatını vakfetmiştir. Freud ruhiyatının ruhun temel ve derinlikleri ile uğraştığını gören Bleuler bu ruhiyatı " derinlikler ruhiyatı " tesmiye etmeği teklif etmiştir. Freud ise kendi ruhiyatına, ruhun derinliklerinde taharrilerde bulunmak için kullandığı usulun adını, yani «psikanaliz» unvanını vermekle iktifa etmiştir. Mesaisine sırf nevrozları teşhis ve tedavi alâkesile başlayan ve bu hastalıkların esasını uzviyette görmeyip munhasıran ruhî addeden bir doktorun evela sırf teknik bir mesaide bulunarak daha ilerisine gitmeyeceğini zannetmesi gayet tabiidir. Hatta bu nazar bile kendisinin olmayup üstatları olan doktor Breuer, doktor Charcot, doktor Bernheimlerin birer tezi idi. Freudün asıl hususiyeti, meseleyi derinleştirmesinde, yani nevrozluğu

doguran ruhî sebepleri bulup çıkarmağa çalışmasında ve bu tahlil ve derinleştirme neticesinde yepyeni sırf ruhî bir gayrişuur ruhiyat nazariyesi vucude getirmesindedir. Bunu nasıl vucuda getirdiğini tercüme ettiğim «Freudizm»de gördüğümüz için burada hiç tekrar etmeyeceğim.

Bu mekâlenin yegâne gayesi Freudizme karşı muhitimizde müşahade ettiğim bazı müphem intibahların salim bir mecraya girmesine küçük bir yardımda bulunmaktır. Evela bilmeli ki Freudizm artık Freude has bir meslek olmakdan çıkarak Darwinizm gibi uzun zamanlar bütün dünya âlimlerinin üzerinde çalışmaya mecbur olacakları çok şumüllü bir ruhi beşer nazariyesidir. Bu itibarla onu sırf Freudün şahsına has ve şahsile kaim bir dava saymağı artık akıldan çıkarmalıdır. Bundan sonra akademik tecrübe ruhiyatının, Freudün yaptığı tarzda teceddüt ve derinleşme hamlelerine şiddetle mühtac olduğunu ve ancak bu kabîl hamleler sayesinde inkişaf ve yeni taharri zeminleri bulabileceğini unutmamalıdır. " Âlimler en az mütecessis kimselerdir " diyen Anatole France hiç de mubalaga etmiş değildir. Bir çokları zan ederler ki âlimlerde görenek iptilası hiç yoktur. Halbu ki bundan daha yanlış bir zehap olamaz. Âlimlerin çoğu üstatlarından gördükleri usullerden ekseriya ayrılamazlar. İlimlerin devir devir durgunlukları, göreneği aşan dâhîlerin nedretle yetişmesindedir. Hatta milletlerin bile muayyen bir takım tefekkür tipleri halinde temeyyüz etmeleri bir nevi görenekcilik tezahüründen başka bir şey değildir. Nitekim Fransızların başlıca millî tefekkür tiplerini (Descartes) çılıkta görürüz.

Durkheim, Hüsein Cahit beyin tercüme ettiği «Ahlak terbiyesi»nde bu noktayı bakınız nasıl tahlil ediyor: "bütün telekkilerimizde, mefhumlarımızda, bütün fikir mahsullerimizde bir cihanşumulcülük ve binaenaleyh bir kozmopolitlik temayülü vardır. Filhakika, son dersde bahs ettiğim ve Fransız mufekkiresinin kökünde mevcut olduğunu söylediğim o Dekartci ve hendesi fikir ve ruhun evsafı mümeyyizesinden biri budur. Bizim basitperestliğimiz, akılcılığa karşı susuzluğumuz eşyayı, malik oldukları en umumî ve en mücerret şekilleri altında zihnimize tasavvur eylemeye bizi sevkeder.

Halbuki, bu kabîl mefhumlar, umumî oldukları, kendilerine hususiyet veren şeylerin kâffesinden arî bulundukları içindir ki bütün insan zekâları gelüp onlarda yekdiğerine iştirak edebilirler. Bundan dolaydır ki bizim, bütün beşeriyet hesabına düşündüğümüz söylenmiştir... Şüphesiz, gösterdiğim vecihle, pek fazla bir müddet saplanup kalmış olduğumuz bu hendesi basitperestlik safhasını atlamamız şayanı temennidir, elzem ve zarurîdir... Umumî ve kabîli idrak mefhumlar aramakta devam ile beraber artık son derecede basit mefhumlarla iktifa etmemek yolunu öğrenebiliriz.... En iptidaî mefhumların en objektif mefhumlar olmadıklarını hissedecek hale gelmemiz lâzımdır. Şeniyet, bilakis namütenahi derecede mürekkep ve kiriftir. Binaenaleyh, şeniyeti ancak ağır, zahmetli, ayrı ayrı mefhumlardan mürekkep sistem ianesile ifade etmeye muvaffak olabiliriz. Hatta ne yapsak, hiç bir zaman, şeniyeti natemam bir surette ifade etmekten kortulamayacağız.... Bir kere daha söylüyorum, bizim kusurumuz vazih fikirler peyda etmeye, yani eşyayı aklileştirmeğe çalışmakta değildir. Akılcılığın pek ibtidaî, pek fazla basit bir şekline, pek kolay bir akılcılığa uzun müddet saplanup

kalmış olmamızdadır. Binaenaleyh, eşyada bulunan müşahhaslık ve giriftlik hakkında bir az daha canlı bir his peyda etmeğe mühtacız. Aynı zamanda, millî mizacımızın pek esaslı bir temayülündeki eyi cihetini de hiç kaybetmeğe gelmez."

Durkheimın bu vakıfane tahlili bize şöyle bir ders verebilir: bir mütefekkir diğer bir millet mütefekkirini kolayca anlayamaz. Aradaki tefekkür bünye ve tipleri mülahaza edilmeden muhtelif millet mütefekkirlerinin zaaf ve meziyetlerine göre salim bir tenkit ve muhakeme yapılamaz. Binaenaleyh bir millette yetişmiş büyük bir mütefekkirin diğer millet mütefekkirlerinde bırakacağı ilk aksülamel-

Gözler

Bir şey kalmaz, yalnız
Kalır maziden gözler.
Renginde hatıramız,
Aglar içinden gözler.

Birer yıldız olurda
Kırptışılar havada,
Kupkuru bir kafada
apaçık giden gözler.

Necip Fazıl

ler çok ihtiyatla karşılamak lâzımdır. Bunun içindir ki Freudizm dahi Almanya, Fransa, İngiltere ve Amerikada başka başka tesirler bırakmıştır. Millî, hatta dinî ve mezhebî hususiyetlerin yeni nazariyeler karşısındaki vaziyetleri pek mütehalif oluyor. Bütün bu şaşırıcı tesirlerden korunmak icap ediyor. Türk güzideleri iddialı nazariyeleri hakkile muhakeme edebilmek için dünyanın dört tarafından gelen tenkitleri gözlemekle beraber asıl müddeiyi mütalaa ve tahkik etmeyi de en esaslı bir hareket bilmelidir.

Mustafa Şekip

Anadoluda Türk Irkı

Bazı hakikatlar vardır ki arasıra tekrar ve teyit edildikçe kuvvet fikir olmak itibarile ehemmiyetleri artar. Anadolu'nun türklüğü de işte bu nevi bedihî hakikatlar dandır. Böyle olduğu halde daha yakın bir mazide türk Anadolu'nun türklüğünü mudafaa için yüz bin türk genci Sakarya ve İnönünde temiz ve asil ruhlarını Anadolu topraklarına gömdüler. Profesör Ramsey yarım asırdan beri, kahramanlık ve esaletin kaynağı olan Anadolu topraklarına eyilmiş, (karanlıklarda ışıklar arayan) bir İngiliz arkeoloğudur. İnsanı gençlikten ihtiyarlığa intikal ettiren seneler kadar bir sayıdan sonra, profesör, bizde türkcülük cereyanının büyük evlatlarından biri olan Hamdullah Suphi beye vardığı neticeyi söyledi: «Türkler Anadolu'da Romalılar ve Hititlerden daha eski bir millettir!» Anadolu ve türk o kadar ayrılmaz bir vahdettirler ki bunların birlikleri artık his ve akıl sahasını da aşarak ruhların gayrimeşur kısmında asırların mütemadî faaliyetile kökleşmiştir.

Bunun için değil midir ki istiklâl harbinde Anadolu'nun isyan ve feryadı o kadar insiyakî ve tavî idi... İngiliz profesörüne müteşekkiriz. Easen bir vakıâ olan türk Anadolu'nun türklüğünü bir defa daha tarih sahasında teyit etmiş oldu. Bu suretle Asyayı -sugra da garitürk medeniyetleri hakkında zaman zaman bir hak gibi ileri sürülen iddialar da ehemmiyet ve kuvvetlerini kaybetmiş oluyor.

H. M.

